

Horáková, Jana

Datatransfer : 1. ročník mezinárodního festivalu kyberkultury v Praze

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Q, Řada teatrologická. 2002, vol. 51, iss. Q5, pp. 117-119

ISBN 80-210-2986-2

ISSN 1214-0406

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/114482>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ní, pro našince až překvapivě upřímné a laskavé osobní jednání. Zdá se, že Norové vědí, jak na to.

Karolína Stehlíková

DATATRANSFER

1. ročník mezinárodního festivalu kyberkultury v Praze

Ve dnech 12. – 24. listopadu 2001 se v Praze uskutečnil 1. mezinárodní festival kyberkultury. Jeho organizátoři však neseznamují českou veřejnost s uměleckými aktivitami, spojenými s novými médii, poprvé. Stejný organizátorský tým pořádal přehlídky umění v nových médiích každoročně už od roku 1998. (V rámci těchto přehlídek v Praze vystoupil například Stelarc – performer, který se ve své tvorbě už od 70. let zaměřuje na propojování lidského těla a technologie.) Zatímco na přehlídky byli zváni nejen praktikové – umělci pracující s interaktivními technologiemi – ale také teoretikové, uvažující o kvalitách nových technologií a podobách tvorby, která v jejich prostoru a s jejich pomocí vzniká, spolu s přejmenováním přehlídky na festival se změnila i koncepce: organizátoři zaměřili program festivalu na umělecké projekty, teoretickou část tvořila pouze panelová diskuse s tvůrci.

Podtitulem festivalu je citát ze známé novely Williama Gibsona *Neuromancer*: „Ulice dávají nový smysl a funkci věcem.“ („Streets finds its own use for things.“), který vyjadřuje jeho koncepci: Ulice jako neutrální místo, kde dochází k intenzivní výměně a koexistenci zboží, vlivů a konceptů, podobně jako v Gibsonově světě megaměst, *Sprawl*. Ulice jako veřejné a transparentní místo, kde se všechno rychle mění podle nápadů, potřeb a tužeb lidí podobně jako svět internetu. Proto ulice jako metafora dnešních informačních technologií, které novým způsobem definují funkce známých věcí a také vztahy mezi lidmi.

Festival *Datatransfer* poskytuje prostor různým formám lidské kreativity využívajícím digitální a síťové technologie. Program 1. ročníku tvořily tyto sekce:

1. Internet a CD ROM (Dynamický svět virtuální ulice)- v internetové a CD ROMové galerii bylo možné prohlédnout si letošní výběr nejzajímavějších projektů na internetu. Byly rozděleny do kategorií „NET ART“, „CYBER-CULTURE“ a „CYBER-ARTISTS“. V rámci internetové sekce festivalu byla vyhlášena přehlídka bannerů a byly prezentovány CD ROMy současných mladých českých umělkyní – seskupení *Imagery* a *Lenky Blažejové*.
2. Digitální film (vizuální styly budoucnosti) – kromě přehlídky filmů na nosičích DVD byl uveden také výběr z prestižního britského festivalu *onedotzero*, který je největší přehlídkou digitálního filmu na světě, a celovečerní dokument o slavném sci-fi spisovateli Williamu Gibsonovi.

3. Design (výstava: Street – obrazová historie pražské ulice) – průřez současnou plakátovou tvorbou klubové scény – jednoho z hlavních médií ulice, k jehož vzniku autoři využívají nejmodernější digitální technologie.
4. Performance – první ročník této sekce byl zaměřen na hudební performance spojené s multimediálním doprovodem. Kromě Robina Rimbauda – Scenera významného představitele ambientní elektronické hudby vystoupila v této sekci také česká skupina Floex.
5. Doprovodný program tvořila panelová diskuse a módní přehlídka.

Vyvrcholením celého festivalu bylo performance londýnského ambientního skladatele *Robina Rimbauta – Scenera* (24. listopadu 2001, divadlo Archa), doprovázené britskými Vj-ji d-fuse. Umělecké jméno *Scener* si Robin Rimbaut vybral podle svého oblíbeného nástroje, který ho také proslavil – celulárního skeneru neboli snímače, umožňujícího odposlouchávat rozhovory z analogových telefonů. Jeho performance „znovuobjevují“ elektronické zvuky zbloudilých vysílání, různých strojů a také hlasů anonymních telefonních hovorů. Vystihují tak pocity člověka, žijícího ve světě zahlceném informacemi.

Životopis Robina Rimbauta můžeme číst jako zkrácené dějiny současné hudby a umění. Jako hudebník, spisovatel a kritik médií pracoval na mnoha projektech a s celou řadou slavných umělců, jako jsou Mike Kelly, Brian Ferry, Derek Jarman, Brian Eno, Peter Gabriel, Björk atd. Je autorem hudby ke dvěma baletům pro Pařížskou operu, byl kurátorem tematických festivalů v Utrechtu a New Yorku. Na představení pro sto houslistů spolupracoval s Laurie Anderson. Pracoval však také s DJ Spookim, skladateli Charlemagnem, Palestinem, Michaelem Nymanem a dalšími. Přednáší hudbu na Univerzitě Johna Moora v Liverpoolu a pravidelně organizuje instalace a performance, jako například koncert na dvacetikilometrové italské pláži přenášený veřejnými reproduktory nebo šestnáct koncertů v jednom večeru po celém světě.

Na jevišti divadla Archa byla již před začátkem představení přichystána hudební aparatura (na odklopené horní desce otevřeného laptopu svítilo do temného sálu „jablko pokušení“ – logo firmy Macintosh, které nám i po celou dobu představení připomínalo naléhavost tématu panelové diskuse, která probíhala odpoledne před představením, a kterým bylo komplikované postavení „nezávislého“ umělce pracujícího se stále více se komercializujícími interaktivními médii). Na projekčním plátně pokrývajícím celý zadní prospekt scény se tyčily stínové siluety korun podzimem holých stromů. Po chvíli se na jevišti objevil Scener, bledý, s plachým a trochu překvapeným výrazem ve tváři, s „minimalistickým“ účesem na hlavě, v černém tričku a džínách, jako by právě přišel po mnoha hodinách strávených v pološeru místnosti osvětlené pouze září obrazovky svého osobního počítače.

Začátek asi hodinového hudebního performance se nesl v duchu melodické až meditativní melodie, která korespondovala se záběry koruny stromů na zadním prospektu. Podobný, až dětinsky prvoplánový vztah analogie mezi zadní projekcí a hudební produkcí, kdy záběry krajiny ilustrované spíše melodickými pasá-

žemi byly střídány výjevy z městského prostředí podkreslenými rytmickou hudbou, charakterizoval celé představení.

Černobílý, zřejmě stářím poškozený filmový pásek se začal roztáčet, aby nás přenesl z koruny stromů do urbanistické krajiny tvořené funkcionalistickými stavbami rozestavenými podél přímek a pravých úhlů ulic. Jen na vyhrazených nebo zapomenutých místech bylo dovoleno v této betonové krajině vyrůst stromům.

Celý film se odvíjí ve zpomaleném tempu. Střídají se panoramatické i detailní záběry přírody a města, pohledy z ptačí perspektivy s detaily, které přinášejí další konotace obrazům věcí, které známe z našich každodenních životů. (Například detail roztočeného kola autobusu se postupně zužuje a navozuje dojem, že sledujeme zvětšený detail lidské duhovky). Dominantním motivem projekce byl vztah mezi přírodou a urbanistickou krajinou, který byl tematizován nejen záběry „konce města“ a „začátku krajiny“, ale také častými dlouhými záběry přechodů pro chodce, které svou „nekonečností“ přímo nutily diváky, aby v nich hledali stále nové významy. Zvláštností filmu byla minimalizovaná přítomnost „herců“. Snímané město bylo po velkou část filmu liduprázdné. Objevilo se zde pouze několik typů, jako zdravotní sestra vezoucí v kočárku malé dítě, voják v drožce tažené koněm, jednotlivé záběry starší ženy sledující jakoby „zvědavě“ událost, která je mimo záběr, staršího muže čtoucího noviny a mladší ženy hledící někam do dálky.

S blížícím se závěrem představení se přiblížil také konec dne ve městě, kterým jsme procházeli, vznášeli se a jehož některé detaily jsme si zvětšovali jako pod lupou mikroskopu. Přichází soumrak a rychle se stmívá. V městě se rozsvěcuje veřejné osvětlení a ostré světlo lamp ještě umocňuje tmou v prostorech, kam světelné kotouče pouličních svítelen nedosáhnou. Vznášíme se a vidíme pod sebou ve tmě „světelné vlnovky“, připomínající neonovou noční výzdobu měst. Jak se vzdalujeme, rozostřuje se i tento záběr nočního města z „ptačí perspektivy“ až do mlhoviny mléčného oblaku, který se ocitl najednou pod námi. Uprostřed plátna se nejasně rýsuje „neidentifikovatelný předmět“ tvaru talíře, který pomalu mizí v dále...

Ve své práci pod uměleckým pseudonymem Scener se Robin Rimbaut účastní procesu zkoumání v oblasti technologií, jazyka a moci voyérských her. Pasovaný na „telefonního teroristu“, Rimbaut jako pirát technických informací parazituje na dálnicích elektronické komunikace, kde si zajišťuje suroviny pro své aurální koláže elektronické hudby. Rimbaut patří k nejvýraznějším současným hudebníkům, protože ukázal nejen krásu zvuků, které vydávají stroje a dnešní civilizace, ale také možnosti nových technologií jako uměleckého a hudebního nástroje.

Jana Horáková